

Оксана Прокопишин

к. е. н., доцент,

Львівський національний аграрний університет,

Світлана Хлібун

студентка,

Львівський національний аграрний університет

ОПОДАТКУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ. ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Однією з найпопулярніших тем сьогодні є тема ведення бізнесу в Європі. Стосовно ведення бізнесу й надійності економіки Європейський Союз (ЄС) цілком безпечний. Усвідомивши організацію бізнес-процесів у Європі, належить осягнути й особливості податкової системи. У будь-якій країні спостерігаємо розгалужену систему податків і зборів, які можна класифікувати за певними критеріями та виокремити в кілька груп. У рамках теми стосовно особливостей ведення бізнесу в ЄС проаналізуємо правила нарахування ПДВ загалом. Адже для розуміння й адміністрування податок на додану вартість (ПДВ) через непрямий характер найскладніший.

ПДВ посідає одне з ключових місць у податкових системах більшості країн Європейського Союзу. Цей податок уперше з'явився у Франції 1954 року як альтернатива податку з обороту і справляється практично в усіх країнах Західної Європи. Згодом введення його стало головною вимогою для всіх країн, які мали бажання стати членами в ЄС. Проте кожна країна сама встановлює ставки оподаткування, які коливаються в межах від 15 до 25 % [1].

Основними особливостями ставок ПДВ є:

- згідно із загальними правилами ЄС стандартна ставка ПДВ не може бути нижчою за 15%;
- у країнах ЄС також є пільгові ставки ПДВ, які не повинні бути нижчими за 5%, проте в низці країн-членів є винятки, що застосовуються до окремих, специфічних груп товарів і послуг;
- для деяких видів товарів і послуг також діє спеціальна знижена 12%-ва ставка ПДВ;
- деякі країни ЄС контролюють спеціальні території, де ПДВ відсутній зовсім [2].

У Європейському Союзі одна з найнижчих ставок ПДВ діє у Люксембурзі (17%) та Мальті (18%), найбільша – в Угорщині (27%), Швеції (25%), Хорватії (25%) та Данії (25%). У країнах Європейського Союзу частка ПДВ у ВВП має тенденцію до зростання – з 6,4% ВВП 2009 року до 7% ВВП 2018 року [4].

Усі країни ЄС, крім Данії, разом із підвищенням ставок ПДВ, запровадили знижені ставки на кілька груп товарів. Переважно це стосується товарів першої потреби, послуг громадського транспорту, ліків, медичного обладнання для осіб з особливими потребами, дитячих крісел тощо. Чехія, Фінляндія, Іспанія, Італія, Австрія, Словаччина, застосовують одну знижену ставку.

Найбільша різниця між основною та зниженою ставками характерна для Польщі (23 і 9%). Інші спеціальні ставки ПДВ зазначена країна не застосовує, однак така комбінація ставок дала їм змогу максимально реалізувати не тільки фіскальний, але й регуляторний потенціал ПДВ.

Найменша різниця між основною та зниженою ставками характерна для Чехії (21 і 15%), однак при цьому знижена ставка справляння ПДВ поширюється на широкий перелік товарів та послуг: продукти харчування, послуги з водопостачання, фармацевтичну продукцію, обладнання для осіб з особливими потребами, дитячі крісла, пасажирські перевезення, книги, журнали, газети, послуги культури, діяльність готелів тощо [1].

У кожній країні є власна шкала ставок ПДВ, яка охоплює зокрема й пільгові ставки (табл. 1).

Таблиця 1

Ставки ПДВ у країнах Європейського Союзу (%) [3]

Країна	Основна ставка	Знижена ставка	Пільгова ставка
Австрія	20	10 / 13	–
Бельгія	21	6 / 12	–
Болгарія	20	9	–
Угорщина	27	5 / 18	–
Німеччина	19	7	–
Греція	24	6 / 13	–
Данія	25	–	–

Ірландія	23	9 / 13,5	4,8
Іспанія	21	10	4
Італія	22	5 / 10	4
Кіпр	19	5 / 9	–
Латвія	21	12	–
Литва	21	5 / 9	–
Люксембург	17	8	3
Мальта	18	5 / 7	–
Нідерланди	21	9	–
Польща	23	5 / 8	–
Португалія	23	6 / 13	–
Румунія	19	5 / 9	–
Словаччина	20	10	–
Словенія	22	9,5	–
Фінляндія	24	10 / 14	–
Франція	20	5,5 / 10	2,1
Хорватія	25	5 / 13	–
Чехія	21	10 / 15	–
Швеція	25	6 / 12	–
Естонія	20	9	–

Зазначений вид податку – один із найефективніших фіскальних інструментів. Саме він слугує забезпеченням регулярності поповнення дохідної частки бюджету країни, є універсальним і становить найбільшу частку у структурі податкових надходжень до бюджету держави.

Отже, як показує європейський досвід, від застосування диференційованих ставок ПДВ для окремих груп товарів є неабияка користь. Введення таких ставок характерне сталим (для певних груп товарів, зокрема соціального значення), і тимчасовим характером (певний період часу для деяких груп товарів як виняток). Механізм диференційованого справляння ПДВ забезпечує ефективне впровадження і фіскального, і регуляторного потенціалів, що вкрай важливо для України [1].

Список використаних джерел

1. Мариненко Н., Івашко А. Особливості сплати ПДВ у країнах Європейського Союзу. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21196/2/SEIED_2017_Marynenko_N-Features_of_vat_payment_109-111.pdf.
2. Нарахування та сплата ПДВ в Європі. URL: <http://groshi-v-kredit.org.ua/narahuvannya-ta-splata-pdv-v-evropi.html>.
3. Що таке ПДВ і його ставки в європейських країнах. URL: <https://fbs-tax.com/uk/mediacenter/blog-uk/what-is-vat-and-its-rates-in-european-countries>.
4. Taxation Trends in the European Union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_trends_report_2019.pdf.